

Kúty 09 - História a súčasnosť obce Kúty (1937-1943) - 9. časť :)

Venované pamiatke Jozefa Poláka, rodáka, obyvateľa a bývalého predsedu Miestneho národného výboru obce Kúty.

HISTÓRIA OBCE

Stredná škola v Kútoch

Od roku 1937 do začiatku vojny - v Kútoch fungovala meštianska škola. Po dvoch rokoch prevádzky bola z dôvodu nedostatku priestoru zrušená. Otvorená bola až v roku 1949 ako Nižšia stredná škola.

Roku 1938, 9. októbra - bola výmerom okresného náčelníka v Skalici zakázaná v Kútoch Komunistická strana. Došlo aj k zhabaniu materiálov u vtedajšieho čelného kútskeho komunistického funkcionára Michala Valúška.

Pred druhou svetovou vojnou:

- mnoho miestnych obyvateľov sa živilo pašeráctvom sacharínu zo susedného Rakúska a pytliactvom. Údajne najznámejšími pytlíkmi boli Vašín a Buchtová,
- obyvatelia obce boli politicky angažovaní hlavne v Hlinkovej slovenskej ľudovej strane (HSĽS), menšia časť miestnych obyvateľov bola členmi Agrárnej strany, iba 10 obyvateľov boli komunisti.

Od začiatku vojny

- slúžila ako škola miestna židovňa,
- jediným zdrojom obživy bola práca na poli a jediným možným zamestnaním práca na železnici. Neskôr sa vyskytla i možnosť v súvislosti s vodohospodárskymi prácami - pri tvorení hrádze na rieke Morave. Pracovná príležitosť trvala asi tri roky. Tí Kúcania, ktorí mali šťastie, pokračovali v podobnej práci na rieke Kopanici^[1]. Niektorí pracovali v Rakúsku. Pomer našej koruny k nemeckej marke bol 1:10. Za 10 korún ste vtedy dostali luxusný obed v hocijakom bratislavskom hoteli. Pri mlátení obilia boli pri jednotlivých mlátačkách mlatební komisári. Každému roľníkovi vypočítali koľko bude potrebovať na siatie, koľko na svoju potrebu, koľko pre dobytok a zvyšok musel povinne odpredať. Ich činnosť slúžila viacmenej na oklamanie Nemcov. Mlatební komisári dostali dôverné upozornenie, aby tvrdo nepostupovali. Boli to poväčšinou miestni učители a študenti. Len málo ich bolo skutočne prísnych. Obyčajne prižmúrili oči v prospech roľníkov a tí takto mali možnosť pšenicu, raž, či už hotovú múku odpredať na "čierno". Aby sa Nemcom dokázalo, že je málo obilia, prídely múky boli nízke.

Takéto vlaky jazdili po kútskej železničnej stanici v rokoch 1939-1945

Roku 1940

- mala obec 3 157 obyvateľov,
- sa uskutočnil prvý pokus o vydávanie kútskeho časopisu.

Nové futbalové úspechy

Roku 1941 - pod vedením notára Ladislava Bíru, učiteľa Štefana Hačundu a za pomoci pekára Herczoga, holiča Théberyho a Lacku Palkoviča (Sogora), majiteľa píly, ktorý dal vystavať tribúnu a ohradiť ihrisko, sa začali znova dobré časy kútskeho futbalu. O rok neskôr sa mužstvo stalo majstrom II. triedy Bratislavskej župy a postúpilo do I. triedy. V zápasoch o postup sa stretlo s mužstvom Stupavy. Po prehre vonku 2:6 a výhre doma 6:2, Stupavčania na rozhodujúci tretí zápas na neutrálnej pôde nenastúpili. Podľa dochovaných prameňov Kúcania v Stupave prehrali kvôli podplateniu brankára Leopolda Bachingera sumou 1 000 Kčs. V tom čase vznikla aj nová hymna kútskych futbalistov:

*„Športový klub AC Kúty,
takých chlapcu nik nekúpi.
Majú oni dobrý výkop,
místo bránky do plevníku.
Mišom tučú škridlicu.
A ten jejich kapitán,
to je veru dobrý športsman.
Zjednali zápas s Bobogdany,
jeli tam na Svaté Jány.
Rýchlikem do Adamova.“*

Hospodárom klubu bol stolár Štefan Polák. V každom čase aj nečase bol na ihrisku, stále niečo opravoval, hlavne doskovú ohradu, aby sa nikto nemohol pozerať zadarmo. Obdobie kútskeho futbalu sa v tej dobe spája s takými menami, ako boli brankár: Bachinger^[2], ktorý chytal aj za Rapid Viedeň a hráči: Ján Vávra, Ignác Trubiroha, Jozef Machalínek, Anton Pavlovič (Strelec), Kristian Patka, Augustín Pavlovič, Ševčovič (Zerzák), ktorý sa roku 1947 odsťahoval do USA, kde hral za futbalové mužstvo New-Yorku. Zabudnúť nesmieme ani na Štefana Vallu, ktorý koženú loptu jemne „*usúkanými švihlami a dratvou*“^[3] často zašival. „Čarovná“ lopta ovládla vtedy všetkých Kúcanov.

Traja proti jedenástim

V rokoch 1942-1943, keď bol futba v Kútoch na vrchole, rodili sa u mládeže rôzne uličné futbalové mužstvá z honosnými názvami, ako napr. Matador Božia muka, ŠK Floriánek, Slávia Zákostolie, AC Hribov a podobne. Futbalového „buchotu“ bolo po celej obci. Najväčšiu hrdosť prejavoval ten, kto si mohol kopnúť do skutočnej koženej šnurovacej lopty. Obyčajne sa „kopávalo“, s gumenými „*habánmi*“, alebo „*pančuchármi*“. Tiež bola hrdosť niešť na ihrisko futbalistovi výstroj. Vtedy sa zvyčajne obliekavali niektorí futbalisti doma. Každý mládežnícky „hráč“ mal meno po nejakom slávnom hráčovi tej doby. Nehralo sa 45 a 45 minút, ale až do „*vysilenia*“ alebo až dotiaľ, pokiaľ „*ihrisko*“ vykárať syna, lebo ešte nepriniesol pre prasiatá „*lebedu*“. Ďalší v hre aj napriek tomu pokračovali. Utvoril sa „*výber*“ z takýchto jedenástok a šlo sa do Čárov na zmeranie si síl s tamojšou detskou jedenástkou. Každý hráč musel dať po 50 halierov za požičanie ozajstnej koženej lopty, hoci to bola len „*dvojka*“^[4], ktorú vlastnil hráč Čárov. Lopte štandardných rozmerov sa hovorilo „*pätka*“. A po tej vzdychal ne jeden. Tú však mali len naozajní futbalisti. Tóno Franc bol ustanovený ako brankár a Ondra Valachovič (Dalánek) obrancom, obaja mali nohy chlpaté ako dospelí. Ktorýsi Čáran zakričal: „*Tí sú z prvniho.*“ a hneď prišla pre Čáranov posila. Chlapci z Kútov si nohavice a košele poukladali pri „*lajne*“^[5], lebo kabíny tuná neboli. Asi po

dvadsiatich minútach hry ktorýsi hráč nášho mužstva zakričal: „Hén cigáň ukradeu húzny[6] a uteká s nima preč!“. Vtedy osem kútskych hráčov rovno z ihriska utekalo za ním. Ostal len brankár a obrancovia. Domáci však hrali ďalej akoby sa „nechumelilo“ a do kútskej bránky lietal gól za gólom. Keď sa hráči vrátili, nikdo nevedel koľko to je. Pretože Čáraní nechceli výsledok anulovať a začať „odznovu“, zápas sa nedohral. Nuž takéto boli futbalové časy kútskej mládeže, ale boli veselé, vzťahy úprimné, srdečné a futbal bol ozaj ich životom.

Roku 1942

- v marci - boli z obce deportovaní židia. Mesiac predtým mali zakázané opustiť obec a museli byť označení „Dávidovou hviezdou“ žltej farby. Nikto z nich sa už do Kútov nevrátil. Ešte rok zostal v obci vynikajúci lekár Mudr. Beck a jeho rodina. Zmizli v roku 1943 a objavili sa až po prechode frontu. Neskôr odišli na „západ“,

- posledným obetavým účtovníkom a pokladníkom futbalového družstva A-C Kúty sa stal Antonín Kubovič.

V rokoch 1942-1947 - bol notárom obce Ladislav Bíro. Posledným notárom obce bol Jozef Mach z Veľkých Levár.

Futbalové mužstvo A-C Kúty v roku 1943

V rokoch 1943-1944 - vojnové udalosti znemožnili kútskemu mužstvu hrať futbal v divízii. Cestovať vlakom bolo životu nebezpečné, Nemci navyše v tom čase zatýkali 19 až 22 ročných mládencov a odvážali ich na práce do Nemecka. Hrali sa iba priateľské zápasy, napríklad s ligovými DSK Bratislava a ŠK Bratislava[7], ale aj pohárové turnaje s okolitými obcami.

Vo fukcii „skalných“ chodili na ihrisko ženy s malými deťmi a starenky

Mužstvo trénoval Ján Podhradský, vedúcim mužstva bol Ján Libuša. Kúty reprezentovali: Bachinger, Anton Tomka, Jozef Sprušanský, Anton Ševčovič (Zerzák), Augustín Palkovič (Macek), Ján Vávra, Konštantín a Augustín Pavlovičovci, Viliam a Štefan Mrázovci, František Ondriska, Anton Tomek, Štefan Orel, Štefan Antálek a Anton Palkovič.

Predsedom bratislavskej futbalovej župy bol kútsky rodák Teofil Macejka.

Futbalové mužstvo A-C Kúty v roku 1944

- [1] Išlo o úpravu rieky Moravy.
- [2] Loptu chytal do jednej ruky a prvé slovo, ktoré sa naučil povedať po slovensky bolo: „Mám!“.
- [3] Pevná (konopná) niť používaná na šitie kože, súkna.
- [4] Tak sa hovorilo malej lopte.
- [5] Postranná čiara.
- [6] Nohavice.
- [7] Časť zápasu bola dokonca sfilmovaná.